HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מסורת הש"ס

אשה אומרה מת ואשה אומרה לא מת הרי זו לא תנשא. הואיל ונאמר שניה קודם שיתירוה על פי ראשונה ואפי' שניה זו צרתה אוסרתה. ובגמ' מוקמינא לה לאלתר סתמא כר' מאיר דאמר צרתה נמי מכחשא לה: **גמ' לא מת איצטריכא ליה.** דאע"ג דאי שתקא פשיטא לן דלא תנשא בעדות חברתה איצטריך לאשמועינן היכא דמכחשה לה נמי לא תנשא דמהו דתימא כיון דאתיא ומערערא גליא דעתא דלעעורי לגרה קאתיא ולעגנה שלא תנשא ותמות נפשה עם פלשתים קעבדא הלכך אפי' היא תשתרי קמשמע לן: **במחלוקת שנויה.** במחלוקת אחרונה אף ראשונה שנויה דלא תימא סתמא דברי הכל היא אלא ר' יהודה ור"ש היא דאמרי צרה לא מכחשה: **לא מת ואין הכחשה היא.** דרבנן הימנוה לקמן: **ואשה אומרת לא מת.** אפי' צרתה במשמע: **מתני' היפה.** צרתה בת ישראל לכהן: **תאכל בתרומה.** בחזקת שבעלה קיים ואינה חוששת לעדות צרתה הואיל ואינה נאמנת להשיאה אינה נאמנת לפוסלה: **וחמותה אסורה.** שאין כלה מעידה לחמותה ואע"ג דאמרה בריש מת בעלי דפקע לה לד כלות והויא נכרית אפילו הכי לא הימינה כדאמר לעיל (דף קח:) הא לאו בעלה מיית ולא חמוה מיית כו': **היפה.** חמותה בת ישראל לכהן כו': **גמ' צערא דגופה.** תשמיש מוגעת לה מבעלה הא ודאי משקרא כדי לקלקלה שתנשא (א) ואפי' שהיא נשאת תמות נפשה עם פלשתים: **מודי ליה לר"ע.** דלא מחזקינן לה בשקרנית כולי האי ונהי דלהשיאה לא מהימנא אבל לאומרא לענין תרומה תיהוי: **ניתן לי בן.** אשה שהלכה עם בעלה למדינת הים וכשילתה מכאן לא היה לה בן ועומדת בחזקת ייבום ובאה ואמרה ניתן לי בן במדינת הים ומת בני ואח"כ מת בעלי דלא מפקא נפשה מחזקה קמייתא שעדיין היא צריכה לייבם נאמנת ומותרת להתייבם: **אינה נאמנת.** להנשא לשוק בלא חליצה כי הימנוה רבנן לאשה מבעלה הימנוה דדייקא ומנסבא אבל לאפוקי נפשה מיבם לא הימנוה דזימנין דסגיא ליה: **וחיישינן לדבריה.** דאפקה נפשה מחזקה ואם בא יבם ליבמה לא שבקינן לה וחולצת: **לדבריה.** מיעוטא משמע: מתני'

אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת הרי זו לא תנשא: **גמ'** טעמא דאמרה לא מת הא אישתיקא תנשא הא אין צרה מעידה לחברתה לא מת איצטריכא ליה סד"א הא מיית והא דקאמרה לא מת לקלקולה לצרה היא דקמיכוונא [1] ותמות [ב] נפשה עם פלשתים קאמרה קמשמע לן: אחת אומרת מת כו': וליפלוג רבי מאיר בריש אמר רבי אלעזר במחלוקת שנויה ורבי יהודה ורבי שמעון היא ורבי יוחנן אמר אפילו תימא רבי מאיר בהא אפילו רבי מאיר מודה דכל לא מת בעדות אשה לאו הכחשה היא תנן עד אומר מת ועד אומר לא מת אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת הרי זו לא תנשא בשלמא לרבי אלעזר סתמא כר' מאיר אלא לרבי יוחנן קשיא קשיא: **מתני'** [ג] א האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאה ואמרה מת בעלי תנשא ותבטל כתובתה וצרתה אסורה [2] היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי רבי טרפון רבי עקיבא אומר אין זו דרך [ג] מוציאתו מידי עבירה עד שתהא אסורה לינשא ואסורה מלאכול בתרומה [ד] אמרה מת (לי) בעלי ואחר כך מת חמי תנשא ותבטל כתובתה וחמותה אסורה היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי רבי טרפון רבי עקיבא אומר אין זו דרך מוציאה מידי עבירה עד שתהא אסורה לינשא ואסורה מלאכול בתרומה: **גמ'** וצריכא דאי איתמר הך קמייתא בהא קא"ר טרפון משום דצערא דגופה אבל חמותה דצערא מילי דעלמא אימא מודי ליה לרבי עקיבא ואי איתמר בהא בהא קאמר רבי עקיבא אבל בהך אימא מודה ליה לרבי טרפון צריכא א"ר יהודה אמר שמואל הלכה כרבי טרפון אמר אביי אף אנן נמי תנינא [ה] ניתן לי בן במדינת הים מת בני ואח"כ בעלי נאמנת בעלי ואחר כך בני אינה נאמנת וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתייבמת לדבריה הוא דחוששין הא לדברי צרה אין חוששין ש"מ: מתני'

הכא פשיטא וי"ל דניחא ליה לאקשויי מסיפא כיון דמשכח לה אי נמי דרישא דהתם כיון דעד אחד נאמן מן התורה הוי כתרי ותרי ואי מכחשא אהדדי לא היתה שותה אבל הכא תקנתא דרבנן היא: [ו] **ומכחישות** זו את זו הרי **אלו לא ינשאו.** דולמא אחת מהן שקרנית ואולי שתיהם אומרות שקר כי לא ידעו אמתת הדברים ואיכא מאן דאמר בגמ' דר"מ פליג בריש ואיכא נמי הכחשה ולא תנשא והא דלא נקט פלוגתייהו בריש משום דהוה אמינא דבסיפא מודה: [ז] **[הואיל]** וזו וזו מודות שאין קיים. אבל המכחשת ואומרת קיים אותה לא תנשא בריש מיתוקמא כוותייהו:

טעמא דאמרה **לא מת הא אישתיקא כו'.** וא"ת מאי דייק והא לא מת איצטריך ליה לאשמועינן שאע"פ שמכחשה צרתה תנשא ואיכא למימר דהא פשיטא כיון שאין צרה מעידה לחברתה דהא איצטריך טובא דפליג ר"מ עלה ור' יוחנן נמי אשמעי' דר"מ מודה בהא ואר"י דדייק מדקאמר זאת שאומרת לא מת לא תנשא דלא הוי ליה למיתני אלא אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת תנשא ואנא יודענא דאאומרת מת קאי דהיא דלא מת שויתה לנפשה חתיכה לאיסורא:

סד"א הא מימת מיית. יש לנו לומר שמת יותר ממה שהיתה שותקת דאי שתקה ודאי בעיא לקלקולה אבל כשאומרת לא מת מחמת שנאה אומרת כן שהיא רוצה שתתעגן דאי לא ידעה דמית היתה שותקת לקלקלה וא"ת מכל מקום היכי סלקא דעתא למישרייה כיון דשויתה לנפשה חתיכה לאיסורא וי"ל דאפי' מודה ונתנה אמתלא לדבריה אינה נאמנת ולא דמיא (כתובות כב.) לאשה שאמרה אשת איש מת אי וחזרה ואמרה פנויה אני דנאמנת כשנתנה אמתלא לדבריה:

דבל לא מת בעדות אשה לאו הכחשה היא. נראה לרבינו יואל דה"ק דכל לא מת אפי' בבת אחת ובגלרות דוקא לא הויא הכחשה דהימנוה רבנן וצרתה שאומרת שוב לא מת אין להאמינה אבל בעד ועד בבת אחת אמר במתני' בסיפא לא תנשא ואמרינן לעיל עד אומר מת והתירוה לינשא הא לא התירוה לינשא אלא באו שניהם בבת אחת לא תנשא ועל כן יש לפרש דבגלרות דוקא אייני וטעמא דלא מת לא הוי הכחשה ואין לנו להאמינה ולכך תנשא האחרת אבל זו אומרת מת וזו אומרת נהרג הויא ודאי הכחשה כיון דשתיהן באות להתיר עצמן ואינן מכוונות דבריהן דאמרי בדדמי ואין יודעות אמתות הדברים והשתא דייק שפיר מסיפא דקתני אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת הרי זו לא תנשא ואפי' גרות משמע כדפי' בקונטרס דאי לאו הכי מה משמיענו הייו עד ועד דעלמא וקאמר בשלמא לר"א דאמרת לא מת הייו בזה אחר זה א"כ מאי מקשה מסיפא לר' יוחנן וגם לכולי עלמא יש להעמידה לר"א דאייני בבת אחת אלא ש"מ דכולה שמעתא אייני בבת אחת ודוקא בגרה דכל לא מת בעדות אשה לאו דוקא אלא בגרה כדפי': **אשה** אומרת מת ואשה אומרת לא מת. (ב) אי אמרי דאשה אחת מכחשת את העד היכא שבאין יחד ואם אמת הוא כן הוה ליה למיתני הכי דהוי ליה רבותא טפי וכירושלמי מצא ר' יהודה דאין הכי נמי ומייתי בריישא הכי: **אלא** לר' יוחנן קשיא. דאשה אומרת אפי' בגרתה משמע ואע"ת מנגן דלמא בגשים בעלמא אייני דהכי תנן בפ' מי שקינא (סוטה דף נא:) עד אחד אומר נטמאת ועד אחד אומר לא נטמאת אשה אומרת נטמאת כו' והתם לא קאי אגרות ואפ"ה קתני אשה וי"ל דהתם ליכא למיטעי בגרות אייני: **בת ישראל לכהן תאכל בתרומה.** מספקא לר"י אי דוקא בתרומה דרבנן אי נמי בתרומה דאורייתא דאוקמה אחזקה דדייקא ומינסבא ועל צרתה אין להאמינה ואוקמה אחזקת אשת איש מידי דהוה אשני שבילין (ג) מיהו איכא הכא חדא דעביד איסורא ממ"ג ובכי האי גוונא לא יליפינן מסוטה כדמשמע ברש מסכת נדה (דף ב: ושם) ובמס' חולין (דף ע: ושם): **אף** אנן נמי תנינא. הא דלא מייתי ריש דהאשה שהלכה היא ובעלה שמא משוס דסיפא מייתי בהתר יבמה לשוק כמילתיה דרבי טרפון דייק מייה: **לדבריה הוא** דחוששין. תימה לר"י דהיכי מייתי סייעתא לר"ט מהך דקתני לדבריה חוששין ולא לדברי צרתה דלמא הכא ר"ע מודה כיון שאם לא ניחוש לדברי צרה ליכא עבירה כלל אבל בדברי עקיבא אילו לא ניחוש לדברי צרה ואכלה בתרומה איכא עבירה בודאי ואמר ר"י דלא דייק אלא מייתור וחוששין לדבריה: אמר

עין משפט נר מצוה

לה א מיי' פי"ב מהל' גירושין הל' טו סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן יז סעיף מה:

לו ב מיי' פ"ט מהלכות תרומות הלכה ד:

תוספות ישנים

בבחלוקת שנויה ור' יהודה ור' שמעון הוא. וא"ת הא קיבני דעתא למלמייהו הואיל חו [חו אומרות] שאינו קיים משמע דאם אחת אומרת שאינו מת הוא המכחשה ועליל אמר דאחת אומרת מת תנשא אע"פ שאחת אומרת לא מת. וי"ל דלדבריו דר' מאיר קאמרי הריב"ן: כל לא מת וכו' וא"ת וכי לא ידע ר' יוחנן דמותיב לה [מן]מתני' וי"ל דה"פ כל לא מת כגון שצרתה אומרת לא מת ומ"מ מותיב ממתני' דמשמע אשה אומרת לא מת והך אשה אפי' לרה במשמע: **אבר** אבי אף אנן נמי תניא. לדבריה הוא דמוסשין. לכאורה קשה דהא אפי' ר"ע מודה בהא דע"כ לא פליגי אלא כיון דמהימנא לגבי נפשה ה) להאמינה בתרומה כדאמרי' במתני' אבל הכא לא מהימנא דאמרי' חולין. וי"ל דדייק לשנא יתיה ה) שהרי תנא מוסשין לדבריה. ולמה לי למיהדר ומתני בסיפא חוששין לדבריה אלא למידק לדבריה חוששין הא לדברי צרתה אין חוששין גם היכא דמהימנא לגבי נפשה כמו בבלוגתא דר' ישמעאל ור' עקיבא ולכך מייתי בבא דסיפא ולא בבא דריש:

ה) תולי ל"ל כיון דמהימנא לגבי נפשה דמותרת להנשא נאמנת ג"כ על צרתה לאוסרה בתרומה. ה) ל"ל שהרי תנא בריש וי"ל בריש דהיא מתני' דלקמן ע"ב כאם הלכה היא ובעלה ובנה למד"ה.

תוס' חד מקמאי

גמ' ולפלוג נמי ר"מ בריש אפי' תימא ר"מ כל לא מת בעדות אשה לאו הכחשה היא. פי' בעדות צרה קאמר וכן מצאתי מוגה בס' אבא מארי ז"ל בכתב ידו אבל בעדות דעלמא ודאי לאו הכחשה הוה דהא גבי סוטה שנאמנת אשה לומר לא נטמאת ואפ"ה אשה אומרת נטמאת ואשה אומרת לא נטמאת בבת אחת היתה שותה כדאי' בפרק מי שקינא. ולא אמרי' כל לא נטמאת בעדות סוטה לאו הכחשה הוא: תנן עד א' או' מת ועד א' או' לא מת אשה א' אומרת מת ואשה א' או' לא מת ה"ז לא תנשא בשלמא לר"א הא מני ר"מ היא אלא לר' יוחנן קשיא. פי' מדרישא בצרה סיפא נמי בצרה. גם זה מצאתי מוגה בס' אבא מרי ז"ל בכתב ידו. ומיהו בנשים דעלמא דאחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת אליבא דרבי עקיבא לא תנשא כדבריהם מסוטה. וה"ר אלפס הגיה משנה זו כפשט' ובהדיא מוקמי' לה כר"מ. ואולי מפני שסתם

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לערל וכו' שתנשא ואף על פי שהיא נשאת: (ב) תוס' ד"ה אשה וכו' לא מת אית דאמרי דאמרי לאשה אחת:

מוסף רש"י

אמרה מת בעלי ואחר כך מת חמי. רבותא אשמעינן, דאע"ג דאמרה בריש מת בעלי ומתא אמן זו ממותה והרי היא לה כנכרית, אפילו הכי לא מהימנא דאמרה מת חמי ומתותה אסורה (לעיל קיז:). **ניתן לי בן במדינת הים.** והיא הלכה בלא בן ובחזקת עתידה ליבם (לקמן קיח:). **מת בני ואח"כ בעלי.** והרי זקוקה ליבם כבתחילה, נאמנת. כמה שאמרה מת בני ראשון ואח"כ בעלי, ולא מיישינן דלמא משום דרחמא ליבם קאמרה, מאי טעמא הואיל ובחזקת ייבום היתה עומדת ופיה אסר עצמה על היבם כשאמרה ניתן לי בן, והוא הפה יטול להתיר עצמה ליבם ולומר מת בני ראשון (לקמן קיט:). **בעלי ואחר בני אינה נאמנת.** להנשא לשוק הואיל ובחזקת ייבום יצאה ומיישינן דלמא משום דסניף ליה קאמרה ניתן לי בן, וחוששין לדבריה. שמא אמת הן ואסורה ליבם וחולצת (שם).

משנה זו כר"מ פסק כר"מ משום דהו"ל מחלוקת ואח"כ סתם והלכה כסתם. ורישא דמתני' דקתני א' אומר' מת וא' אומר' לא מת זו שאומרת מת תנשא ותטול כתובתה אע"ג דר"א מוקי לה כר' יהודה ור"ש סמך הרב על דברי ר' יוחנן שהוא רבו דא' כל לא מת בעדות אשה לאו הכחשה היא. ואע"ג דאקשינן לר' יוחנן מסיפא דקתני ה"ז אל תנשא ולא פריק קושיא אמרינן ולא תיובתא הלכך הלכה כר' יוחנן דרבו דר"א הוא. ורישא ר' יהודה וסיפא ר"מ ולר' יוחנן דאמר כללא דמילתא כל לא מת באשה לאו הכחשה הוא. סיפא קשה לד"ה ואולי י"ל דסמך על מה שכתבתי שלא אמר ר' יוחנן כל לא מת בעדות אשה לאו הכחשה היא אלא גבי צרה אבל באשה דעלמא הכחשה היא ולא תנשא וכתב המשנה הזאת משום אשה דעלמא ובודאי אית ליה לרב ז"ל לפרש ולא לסתום: